

Тетяна ВАСИЛЬЄВА
Олексій ЗАХАРКІН
Людмила ЗАХАРКІНА

ФІНАНСОВИЙ ЛІЗИНГ ЯК ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Метою статті є наукове обґрунтування місця та ролі фінансового лізингу в системі фінансового-кредитного забезпечення інвестиційної діяльності підприємств. Предметом дослідження є різні аспекти сучасного фінансового лізингу та проблеми його поширення в Україні. В статті проведено аналіз стану інвестиційної діяльності за обсягами інвестицій в Україні за останні роки та виокремлено роль фінансового лізингу як джерела забезпечення інвестиційних ресурсів підприємств. Розглянуто нормативно-законодавче забезпечення операцій фінансового лізингу та виявлені деякі розбіжності як у трактуванні його сутності, так і у формальних ознаках. На основі дослідження та аналізу статистичних даних фінансово-кредитного ринку виявлені тенденції щодо обсягів договорів фінансового лізингу та обсягів кредитів, наданих корпоративному сектору, та зроблено висновок про недостатню участь лізингових процесів в діяльності суб'єктів господарювання. Ця теза підтверджена результатами аналізу вартості договорів фінансового лізингу, укладених за останні роки, ступінь поширення яких після кризи 2014 року залишається на низькому рівні. Розглянуто динаміку зміни обсягів лізингових договорів за строками укладання та виявлено тенденцію до зменшення тривалості послуг фінансового лізингу. Проаналізовано галузевий фактор поширення послуг фінансового лізингу та виявлено галузі, де ці послуги набули найбільшого розповсюдження. Систематизовано існуючі підходи до оцінки ефективності лізингових угод. Визначено найбільш суттєві проблеми, що стримують розвиток лізингу в Україні. У роботі використано методи: аналізу, синтезу та наукової абстракції (для обґрунтування та розвитку понятійно-категоріального апарату дослідження); порівняння, систематизації і логічного узагальнення (під час дослідження сутності фінансового лізингу, його нормативно-правового регулювання та особливостей застосування в Україні); статистичного, структурного і порівняльного аналізів (під час дослідження особливостей поширення фінансового лізингу в економіці України).

Ключові слова: фінансовий лізинг, банківський кредит, фінансово-кредитне забезпечення, інвестиційна діяльність, підприємства

JEL: G14, G30, G31,

Постановка проблеми. В умовах постійної необхідності технологічного оновлення виробництва, яке пов'язано з значними інвестиційними витратами, перед суб'єктами господарювання постає проблема пошуку фінансових ресурсів. Як показують дослідження (рис. 1), абсолютна більшість інвестицій здійснюється за власні кошти підприємств та організацій [1]. Можна відзначити дуже незначну роль у фінансуванні таких потужних джерел фінансових ресурсів як банківського кредиту та інших позик. Це пояснюється, в першу чергу, високими ризиками кредитування в Україні, що змушує банки значно підвищувати ставки за кредитами, роблячи їх майже недоступними для багатьох суб'єктів господарювання. Так на сьогодні вартість кредитів у національній валюті в Україні знаходиться на рівні 20–26% річних [2], що значно перевищує аналогічні показники розвинених країн де кредити можна отримати під 3–5% річних.

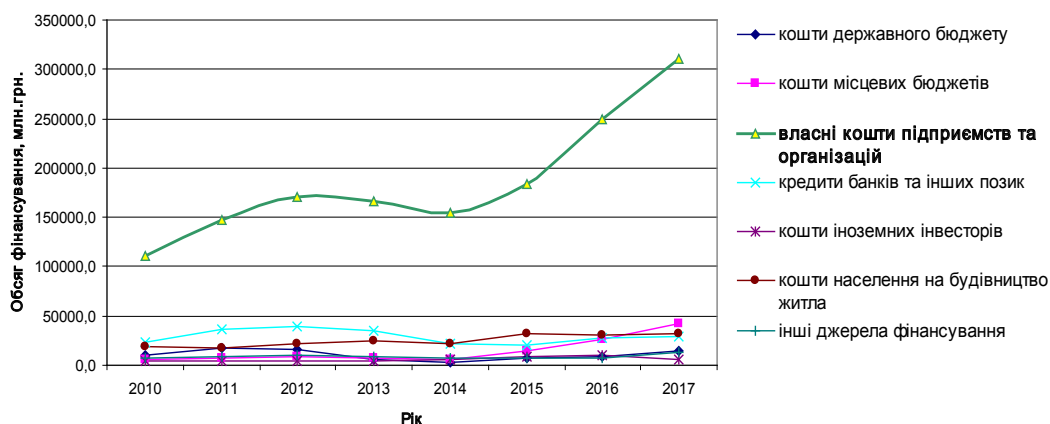

Рис.1. Обсяги інвестицій за видами фінансування

Джерело: розроблено авторами на основі даних [1].

Однією з найбільш доступних альтернатив забезпечення інвестиційними ресурсами є надання послуг фінансового лізингу, що дозволяє оновити основні засоби без значного початкового інвестування коштів, що особливо важливо в умовах їх хронічного дефіциту. Загалом можливість використання фінансового лізингу надає підприємствам отримати конкурентні переваги на фінансовому ринку та більш широко використовувати свої альтернативні інвестиційні можливості. Разом з тим, недостатність наукових напрацювань щодо оцінювання результативності лізингової діяльності в сучасних умовах кризових явищ в Україні робить актуальними дослідження в цьому напрямку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останнє десятиріччя в українській за зарубіжній науковій літературі з'явилась значна кількість публікацій, присвячених дослідженню різних аспектів лізингових відносин та фінансового лізингу зокрема. Серед вітчизняних науковців значний внесок у розвиток методології та практики вирішення зазначених проблем зробили: І. А. Аванесова, К. М. Павленко [3], Н. М. Внукова, М. В. Пристінська, [4], Т. М. Завора [5], О. І. Карінцева, М. О. Харченко, С. О. Кальченко [6], Ю. В. Сибірянська, Ю. В. Васишишен [7] та інші. Проте, потребують

подальших досліджень питання оцінки ефективності використання фінансового лізингу в Україні у забезпеченні інвестиційної діяльності корпоративного сектора.

Метою дослідження є наукове обґрунтування місця та ролі фінансового лізингу в системі фінансово-кредитного забезпечення інвестиційної діяльності підприємств.

Основні результати дослідження. Розгляд питань фінансового лізингу доцільно розпочати із визначення класифікаційних ознак лізингових відносин. Як зазначають Н. Ментух та О. Шевчук досі не проведено чіткої класифікаційної межі між різновидами лізингу, допускається змішування понять, тобто коли для зазначення одного і того ж виду лізингу можуть застосовуватися стандартні поняття, такі, як фінансовий лізинг, капітальний, стандартний тощо [8]. Так, сучасне законодавство України щодо лізингової діяльності ґрунтується на положеннях про лізинг, закріплених в Цивільному кодексі України [9], Законі України «Про фінансовий лізинг» [10], Податковому кодексі України [11] та деяких інших нормативних документах. Слід зазначити, що у законодавчому визначенні фінансового лізингу є певні розбіжності. Так, у Законі України «Про фінансовий лізинг» [10] зазначено, що лізингодавець зобов'язується набути у власність річ у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов і передати її у користування лізингоодержувачу на визначений строк не менше одного року за встановлену плату (лізингові платежі). При цьому відсутня жодна прив'язка за строками лізингової угоди до величини амортизації об'єкта лізингу. У Податковому кодексі [11], навпаки, визначено, що лізинг вважається фінансовим, якщо лізинговий договір містить одну з таких умов:

- об'єкт лізингу передається на строк, протягом якого амортизується не менш як 75 відсотків його первісної вартості, а орендар зобов'язаний на підставі лізингового договору та протягом строку його дії придбати об'єкт лізингу з переходом права власності від орендодавця до орендаря за ціною, визначеною у такому лізинговому договорі;

- балансова (залишкова) вартість об'єкта лізингу на момент закінчення дії лізингового договору, передбаченого таким договором, становить не більш як 25 відсотків первісної вартості ціни такого об'єкта лізингу, що діє на початок строку дії лізингового договору;

- сума лізингових платежів з початку строку оренди дорівнює первісній вартості об'єкта лізингу або перевищує її;

- майно, що передається у фінансовий лізинг, виготовлене за замовленням лізингоотримувача та після закінчення дії лізингового договору не може бути використаним іншими особами, крім лізингоотримувача, виходячи з його технологічних та якісних характеристик.

Таким чином, існуючі розбіжності хоча і принципово не розмежовують сутності фінансового лізингу, але вносять певну невизначеність в діяльність економічних суб'єктів у лізингових відносинах. Тому виникає необхідність приведення законодавства до єдиних визначень та концептуальних положень.

Фінансовий лізинг є альтернативною формою фінансування, в якій поєдналися орендні відносини, елементи кредитування і фінансування. Активне впровадження лізингових операцій може дати поштовх розвитку малого та середнього бізнесу,

оновленню основних фондів та матеріальної бази підприємств, індустріалізації підприємств. Українські підприємства повинні розглядати фінансовий лізинг як спосіб залучення капіталу, який дає змогу модернізувати виробництво й адаптувати його до вимог ринку [12].

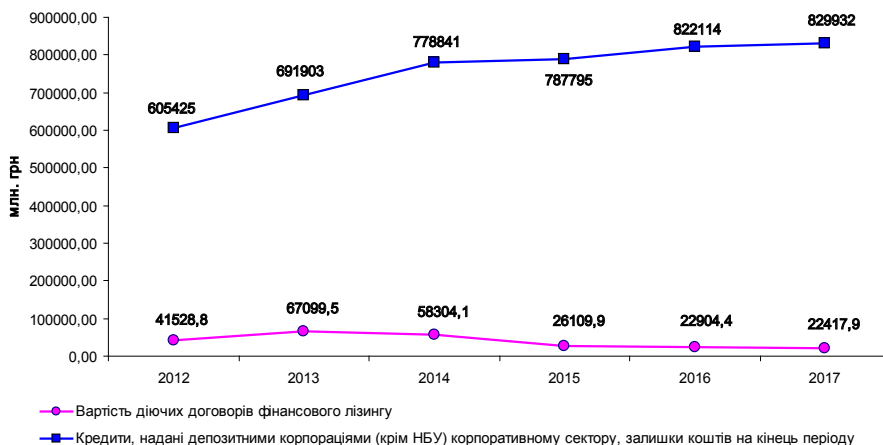

Рис. 2. Динаміка обсягів ринків кредитів та фінансового лізингу у 2012–2017 рр.

Джерело: розроблено авторами на основі [13; 14].

На рисунку 2 наведено статистичні дані щодо обсягів договорів фінансового лізингу та обсягів кредитів, наданих корпоративному сектору (рис. 2). З рисунка 2 видно, що обсяги кредитів щорічно зростають, хоча у останні роки темпи росту ринку кредитів є несуттєвими. Обсяги за договорами фінансового лізингу починаючи з 2014 р. стрімко скорочуються.

Отже, бачимо, що хоча ринок кредитування порівняно з ринком фінансового лізингу зростає, проте підприємства отримані кредити на цілі інвестиційної діяльності майже не використовують. Так з рис. 1 видно, що частка кредитів у фінансуванні інноваційної діяльності є мізерною. Тож хоча ринок фінансового лізингу з 2014 р. скорочується, проте є багато передумов до його розширення саме як інструменту фінансового забезпечення інвестиційної діяльності.

Розглянемо детальніше динаміку щорічних обсягів фінансового лізингу, укладених за останні 6 років (рис. 3).

Так, з даного рисунку видно, що у 2016 р. та 2017 р. спостерігається позитивна динаміка щорічного збільшення обсягів новоукладених договорів фінансового лізингу. Негативним слід відмітити те, що темпи збільшення обсягів новоукладених договорів фінансового лізингу відстають від темпів закінчення укладених договорів фінансового лізингу у минулі роки. Проте слід акцентувати на тому, що все-таки обсяги нових договорів фінансового лізингу у останні роки зростають.

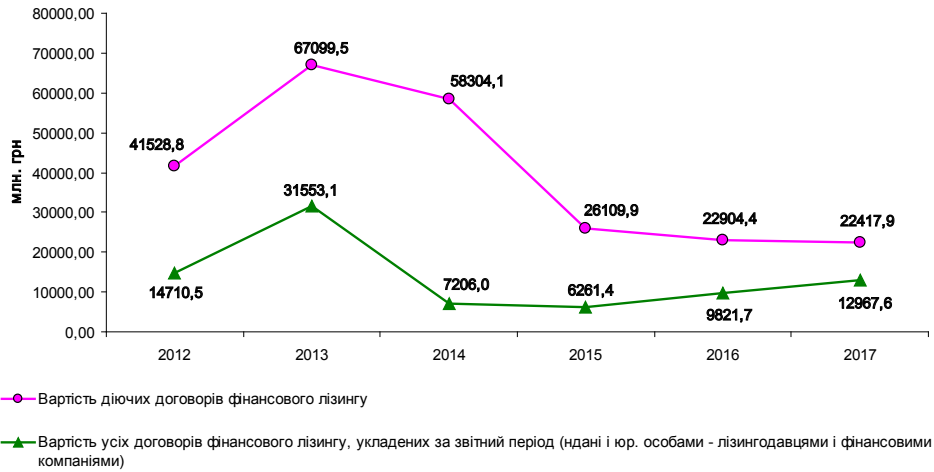

Рис.3. Вартість договорів фінансового лізингу у 2012-2017 рр.
 Джерело: розроблено авторами на основі [13, 14].

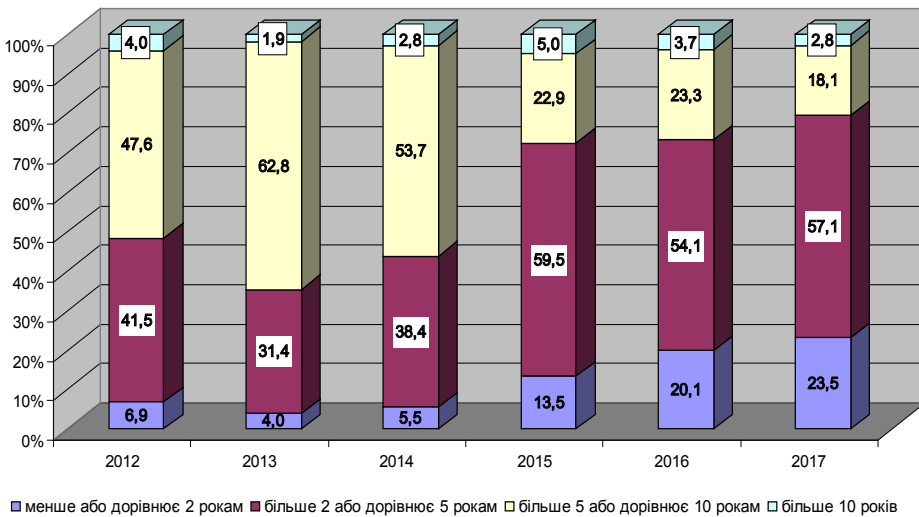

Рис.4. Структурно-динамічна характеристика договорів фінансового лізингу за строками укладання

Джерело: розроблено авторами на основі [13, 14].

Аналіз статистичних даних щодо договорів фінансового лізингу за строками укладання наведено на рис. 4. З цього рисунку видно, що простежується чітка динаміка зростання короткострокових договорів фінансового лізингу. Так, частка договорів строком до 2 років у 2017 р. збільшилася майже в 3,5 рази порівняно з 2012 р.: з 6,9% усіх договорів у 2012 р. до 23,5% у 2017 р. Частка договорів строком до від 2 до 5 років у 2017 р. збільшилася в 1,37 рази порівняно з 2012 р.: з 41,5% усіх договорів у 2012 р. до 57,1% у 2017 р. Натомість частка довгострокових договорів стрімко знизилася.

Так частка договорів строком від 5 до 10 років у 2017 р. скоротилася майже в 2,6 рази порівняно з 2012 р.: з 47,6% усіх договорів у 2012 р. до 18,15% у 2017 р. Частка договорів строком більше 10 років складає мізерну частину усіх договорів і коливається щорічно на рівні 4–2,8% усіх договорів.

Аналізуючи наведені дані, можна сказати, що переважання короткострокових угод фінансового лізингу говорить про більш часту необхідність лізингодержувачів оновлювати основні засоби, що в цілому пояснюється постійно зростаючими темпами НТП. Разом з тим, це змушує лізингодавців частіше залучати додаткові ресурси для придбання нових об'єктів лізингу, що робить лізингові угоди більш дорогими та ризиковими.

Аналіз показує, що на сьогодні об'єктами лізингу в Україні в основному є транспортні засоби (хоча їх обсяги за останні роки дещо скоротилися), техніка, машини для сільського господарства, будівельне обладнання (рис. 5). Разом з тим, на критично низькому рівні є обсяги лізингових угод у комп'ютерній та телекомунікаційній сфері, медичному обслуговуванні, переробній промисловості, які мають значний потенціал для поширення цієї фінансової послуги.

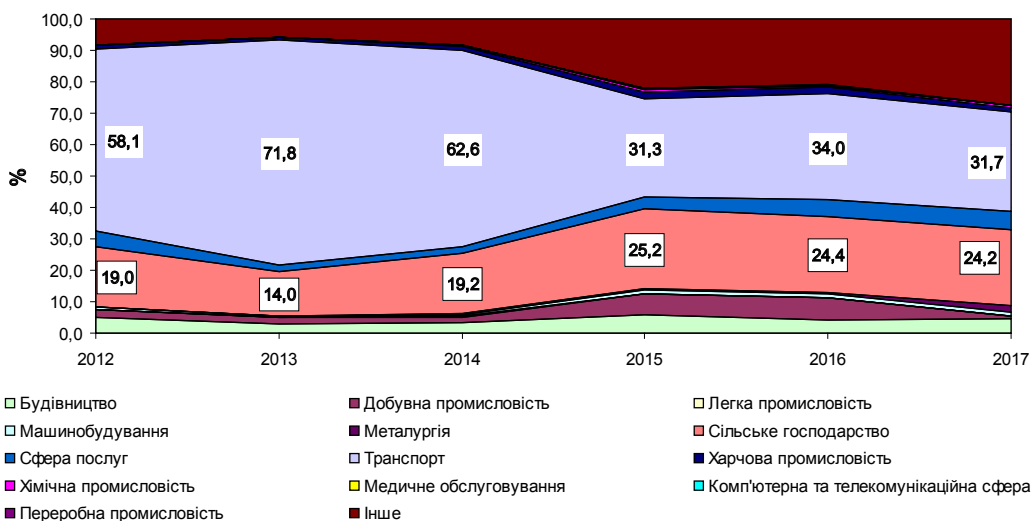

Рис.5. Розподіл вартості чинних договорів фінансового лізингу за галузями станом на 31. 12. 2016 р. та 31. 12. 2017 р.

Джерело: наведено за [13, 14].

Лізингодавців, які надають справжній фінансовий лізинг, можна розділити на дві основні категорії:

- 1) іноземні дочірні лізингові компанії, які підпадають під юрисдикцію країни, з якої ввозиться об'єкт лізингу;
- 2) державні лізингові компанії чи лізингові фонди.

Фінансування для придбання активів в Україні переважно надається дочірніми фінансовими компаніями виробників транспортних засобів. Більшість з них – це представники великих виробників автомобілів, зокрема VOLVO, Scania, MAN,

Diemler-Benz, а також торговельні та фінансові компанії великих виробників сільськогосподарського обладнання, для прикладу компанія AGCO [3].

У переважній більшості користувачами лізингу є саме великі компанії та великі сільськогосподарські підприємства, а суб'єкти МСБ та малі фермерські чи сімейні господарства часто або не знають про існування такого інструменту, або не можуть скористатись правом на лізинг через штучні обмеження лізингодавців [7].

Порівняльний аналіз ринків лізингу України, Великої Британії, Німеччини, Франції та США дає можливість стверджувати: рівень розвитку лізингу корелює із рівнем розвитку виробничого сектору економіки країни і впливає на темпи розвитку стратегічно важливих ринків; іноземні лізингові організації швидко та вміло пристосовуються до реальних потреб світової економіки, впроваджуючи новітні форми та методи надання лізингових операцій і розширюючи сфери застосування [15].

У сучасних умовах фінансовий лізинг виступає альтернативою банківському кредитуванню підприємств, тому перед інвестором стоїть проблема вибору між цими інструментами забезпечення фінансовими ресурсами. В основу такого вибору покладено класифікаційні ознаки лізингу і оцінювання за такими основними факторами: тривалість угоди, країна-виробник продукції, що є об'єктом лізингу (масштаб ринку, де проводяться лізингові операції), обов'язки з технічного обслуговування об'єкту лізингу, які покладено на лізингодавця та лізингоотримувача, склад суб'єктів угоди та рух майна між учасниками лізингових операцій тощо [6].

Оцінювання доцільності вибору джерел фінансування інвестиційної діяльності, одним з яких є фінансовий лізинг, може бути реалізовано за допомогою економіко-математичного моделювання. При цьому в якості цільової функції може виступати мінімізація середньозваженої вартості капіталу [4], логістична модель оцінки фінансової стійкості механізму фінансування лізингових операцій [16].

До найбільш суттєвих проблем, що стримують розвиток лізингу в Україні, слід віднести: недосконалість законодавчого забезпечення, зокрема неврегульованість окремих складових лізингової діяльності; відсутність довгострокових джерел фінансування оновлення основних фондів; недостатня кількість кваліфікованих кадрів у сфері лізингу та низька обізнаність з питань лізингу серед представників малого й середнього бізнесу; обмеженість довгострокових фінансових ресурсів на внутрішньому ринку України; погіршення платоспроможності лізингоотримувачів; зростання питомої ваги проблемних лізингових договорів [5].

Висновки. Результати проведеного дослідження свідчать, що українські підприємства недостатньо використовують послуги фінансового лізингу, який є дієвою альтернативою банківському кредитуванню. На сьогодні лізингові послуги найбільш розповсюджені в сільському господарстві та транспортній сфері. Звичайно, це пояснюється особливостями виробничого процесу в цих галузях, де в якості основних засобів переважно використовуються спеціальна техніка та транспортні засоби, але й інші галузі економіки мають можливість використовувати фінансовий лізинг для реалізації своїх процесних інновацій та технологічного оновлення виробництва.

Аналіз демонструє тенденцію до скорочення терміну послуг фінансового лізингу за останні роки. З одного боку це є позитивна тенденція, адже вона свідчить про більш часту потребу лізингоодержувачів у нових основних засобах. З іншого боку

менші строки фінансового лізингу збільшує розмір періодичних лізингових платежів, що зменшує його фінансову ефективність, та змушує лізингодавців мобілізувати додаткові фінансові ресурси на придбання нових об'єктів лізингу.

Перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи проведене дослідження, можна сказати, що впровадження послуг фінансового лізингу в Україні потребує подальшого розвитку та поширення, що, в свою чергу, неможливо без відповідного стимулюючого впливу держави, яка своїми нормативними важелями має зробити фінансовий лізинг більш доступним для економічних суб'єктів різного рівня. Саме розробці та обґрунтуванню відповідних важелів мають бути присвячені результати подальших досліджень в сфері фінансового лізингу.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Грошово-кредитна та фінансова статистика НБУ [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1/
3. Аванесова І. А. Аналіз сучасних аспектів надання лізингових послуг. / І. А. Аванесова, К. М. Павленко // Молодий вчений, 2016. – №12 (39). – С. 630–633.
4. Внукова Н. М. Удосконалення управління вибором джерел оновлення необоротних активів підприємства. / Внукова Н. М. Пристінська М. В. // Управління розвитком, 2016. – №2. – С. 49–54.
5. Завора Т. М. Проблеми та перспективи розвитку ринку лізингових послуг в Україні / Т. М. Завора // Науковий вісник Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка «Економіка і регіон», 2015. – №3 (52) – С. 8–14.
6. Карінцева О. І. Ефективність використання лізингу в сучасних умовах / О. І. Карінцева, М. О. Харченко, С. О. Кальченко // Механізм регулювання економіки, 2016. – № 3. – С. 97–104.
7. Сибірянська Ю. В. Фінансовий лізинг як альтернатива банківському кредитуванню / Сибірянська Ю. В., Василюшен Ю. В. // Майбутнє банкіну: сучасні виклики та перспективи розвитку [Електронний ресурс] : зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 15 черв. 2017 р., м. Київ / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» [та ін.]. – Електрон. текст. дані. Київ : КНЕУ, 2017. С. 71–72. Режим доступу : <http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/23090/1/71-72.pdf>
8. Ментух Н. Теоретичні аспекти класифікації лізингу / Ментух Н., Шевчук О. // Актуальні проблеми правознавства, 2017. – Випуск 1 (9). – С. 75–80.
9. Цивільний кодекс України №435-IV від 16 січня 2003 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
10. Закон України «Про фінансовий лізинг» №1381-IV від 11 грудня 2003 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80>

11. Податковий кодекс України. № 2755-VI від 2 Грудня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
12. Барташук К. А. Фінансовий лізинг як джерело фінансування розвитку підприємств України / К. А. Барташук // *Економіка та держава*, 2015. – № 3. – С. 142–147.
13. Підсумки діяльності фінансових компаній, ломбардів та юридичних осіб (лізингодавців) за 2014 рік [Електронний ресурс] / звіт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. – Режим доступу : <https://www.nfp.gov.ua/files/sekto/FK%202014.pdf>
14. Підсумки діяльності фінансових компаній, ломбардів та юридичних осіб (лізингодавців) за 2017 рік [Електронний ресурс] / звіт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. – Режим доступу : https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/FK/OsnPokazn/FK_4%20%D0%BA%D0%B2_2017.pdf
15. Михальчук Л. В. Міжнародний досвід використання лізингових відносин в Україні [Електронний ресурс] / Л. В. Михальчук, Є. О. Криворучко // *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*, 2015. – №3. – С.78–84. – Режим доступу : http://www.vzhdtu_econ_2015_3_14
16. Левченко О. А. Моделювання оцінки фінансової стійкості механізму фінансування лізингових операцій. / Левченко О. А. // *Вісник Університету банківської справи*, 2018. – №1(31). – С.105–113.

References

1. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official site of the State Statistics Service of Ukraine], from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
2. Hroshovo-kredytna ta finansova statystyka NBU [Monetary and financial statistics of NBU], from http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1/ [in Ukrainian].
3. Avanesova I. A., Pavlenko K. M. Analiz suchasnykh aspektiv nadання lizynhovyykh posluh [Analysis of current aspects of leasing]. *Molodyi vchenyi – Young Scientist*, 2016, No. 12 (39), p. 630-633 [in Ukrainian].
4. Vnukova N. M., Prystynska M. V. Udoskonalennia upravlinnia vyborom dzherel onovlennia neoborotnykh aktyviv pidpryiemstva [Improving the management of choosing sources to replace the enterprise's non-current assets]. *Upravlinnia rozvytkom – Development management*, 2016, No. 2, p. 49-54 [in Ukrainian].
5. Zavora T. M. Problemy ta perspektyvy rozvytku rynku lizynhovyykh posluh v Ukraini [Challenges and prospects of leasing services market development in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu imeni Yurii Kondratiuka «Ekononika i rehion» – Economics and Region. Academic Bulletin of Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University*, 2015, No. 3 (52), p. 8-14 [in Ukrainian].
6. Karintseva O.I, Kharchenko M. O., Kalchenko S. O. Efektyvnist vykorystannia lizynhu v suchasnykh umovakh [The effectiveness of using leasing under current

- conditions]. Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky – Mechanism of Economic Regulation, 2016, No. 3, p. 97-104 [in Ukrainian].
7. Sybirianska Yu. V., Vasylyshen Yu. V. Finansovyi lizynh yak alternatyva bankivskomu kredytuvanniu [Financial leasing as an alternative to bank lending]. Maibutnie bankinhu: suchasni vyklyky ta perspektyvy rozvytku: zb. materialiv II Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf., 15.06. 2017 r., m. Kyiv – The International Scientific and Practical Conference «Future of Banking: Modern Challenges and Development Prospects», p. 71-72, from <http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/23090/1/71-72.pdf> [in Ukrainian].
 8. Mentukh N., Shevchuk O. Teoretychni aspekty klasyfikatsii lizynhu [Theoretical aspects of leasing classification]. Aktualni problemy pravoznavstva – Papers of the Faculty of Law Ternopil National Economic University, 2017, No. 1 (9), p. 75-80 [in Ukrainian].
 9. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy №435-IV vid 16.01.2003 r. [Civil Code of Ukraine No. 435-IV of 16 January 2003], from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> [in Ukrainian].
 10. Zakon Ukrainy «Pro finansovyi lizynh» №1381-IV vid 11.12. 2003 r. [Law of Ukraine «On Financial Leasing» No. 1381-IV of 11 December 2003.], from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
 11. Podatkovyi kodeks Ukrainy. № 2755-VI vid 2.12. 2010 r. [Tax Code of Ukraine. No. 2755-VI of 2 December 2010], from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].
 12. Bartashuk K. A. Finansovyi lizynh yak dzherelo finansuvannia rozvytku pidpriemstv Ukrainy [Financial leasing as a financing source for the development of Ukraine's enterprises]. Ekonomika ta derzhava – Economy and state, 2015, No. 3, p. 142-147. [in Ukrainian].
 13. The National Commission for State Regulation of Financial Services Markets, «Results of the financial companies, pawnshops and entities (lessors) for 2014 activity», from: <https://www.nfp.gov.ua/files/sekto/FK%202014.pdf> [in Ukrainian].
 14. The National Commission for State Regulation of Financial Services Markets, «Results of the financial companies, pawnshops and entities (lessors) for 2017 activity» from: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/FK/OsnPokazn/FK_4%20%D0%BA%D0%B2_2017.pdf [in Ukrainian].
 15. Mykhalchuk L. V., Kryvoruchko Ye. O. Mizhnarodnyi dosvid vykorystannia lizynhovoykh vidnosyn v Ukraini [International practice of leasing relations in Ukraine]. Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo tekhnolohichnoho universytetu. Seriya : Ekonomichni nauky – The Journal of Zhytomyr State Technological University. Series: Economics, 2015, No. 3, p. 78-84, from: <http://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2105> [in Ukrainian].
 16. Levchenko O. A. Modeliuвання otsinky finansovoi stiikosti mekhanizmu finansuvannia lizynhovoykh operatsii [Assessment modeling of financial sustainability of financial leasing operations]. Visnyk Universytetu bankivskoi spravy – The Banking University Bulletin, 2018, No. 1(31), p. 105-113 [in Ukrainian].

Редакція отримала матеріал 17 грудня 2018 р.